

SINIF İÇİ İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUMLARININ BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fuat TANHAN*

Ece ŞENTÜRK**

Özet

Bu araştırma sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı 60 devlet ilköğretim okulunda görev yapan 361 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada “Kişisel Bilgiler Formu” ve “Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği (SİDÖTÖ)” olmak üzere iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin genel tutumunun orta düzeyde bir tutumu yansıttığı belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmen tutumları çalıştıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik düzeyi (SED), öğretmenlerin cinsiyetleri, medeni halleri, mesleki kıdemleri, branşları, mezun oldukları fakülte gibi değişkenler açısından incelenmiş ve sadece cinsiyetin öğretmen tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka yol açtığı bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: İstenmeyen davranış, tutum, sınıf yönetimi.

Giriş

Sınıf ortamları farklı sosyal ve psikolojik öğeler barındırır. Her sınıf kendine has bir ilişkiler ağına sahiptir. İstenmeyen öğrenci davranışları sınıfın özgün sosyo-psikolojik ilişki ağı içinde üretilir ve bu davranışlar öğrenme öğretme süreçlerini olumsuz etkiler. İstenmeyen öğrenci davranışları her sınıf ortamında görülebilir (Arwood, Marrow, Lane ve Joliette, 2005). Sınıf yöneticisi olarak öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarının istendik yönde değiştirilmesinde önemli yere sahiptir (Curwin ve Mendler, 1998). Yapılan araştırmalar istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme boyutu ile sınırlı kalmıştır. Oysaki istenmeyen davranışların istendik yönde değiştirilmesinde sahip olunması gereken beceriler kadar öğretmenin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin tutumları da önemlidir. Öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tutumları olumsuzlaştıkça objektifliklerini yitirmekte ve sergilemeleri gereken becerileri sergileyememektedirler. Bu nedenledir ki öğretmenler sınıf yönetimi süreçlerinde akademik etkinliklerden çok istenmeyen davranışları yönetmek için daha fazla zaman ayırırlar (Rosen, Taylor, O’Leary ve Sonderson, 1990).

Hemen her eğitim ortamında çeşitli önem derecelerinde sorun yaratan pek çok istenmeyen öğrenci davranışına rastlanır. Ancak bu davranışların önemi ve biçimi eğitimi etkileyen değişkenlere göre farklılık gösterir. Çünkü bir davranışın olumlu veya olumsuz algılanma biçimi, sınıf ortamının o andaki özelliğine göre değişebilir

* Yrd. Doç. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD

** Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Van.

(Öztürk, 2003). İstenmeyen davranışın ne olduğu hususundaki farklılık, sınıf düzeyine, yürütülen etkinliğin türüne, çocukların yaşlarına bağlı davranışlarına, daha önceki yaşantılarına ve öğretmen beklentilerine dayanmaktadır (Balay, 2003). Ayrıca davranışın algılanma biçimi davranışı kimin yaptığına, davranışın kime yapıldığına, davranışın yapıldığı zamana ve yapılma biçimine göre de farklılık gösterebilir (Öztürk, 2003). Görüldüğü üzere, sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin olarak herkes tarafından kabul görececek bir tanıma ulaşmak oldukça güçtür. Buna karşın, bu çalışma kapsamında Burden'in (1995) istenmeyen davranışlara ilişkin yapmış olduğu tanımdan hareketle, sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları şöyle tanımlanmıştır: *Öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının öğrenme süreçlerini engelleyen ve öğretmenin öğretimi olumsuz etkileyen her türlü davranış.*

Tutumlar, bireysel yönelimli olarak açığa çıkar ve davranışlar üzerinde etkili olurlar. Tutumların duyuşsal ögesi bilişsel öğeyle yakından ilişkilidir (Ellis, 2001). Bu yönüyle tutumlar bilişsel ve duyuşsal öğeleri barındıran davranışsal bir eğilim olarak karşımıza çıkar (Kağıtçıbaşı, 1996). Tutumların davranışı yordaması tutumları inceleyen araştırmaları olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tutumları onların bu davranışları gidermede yönelecekleri davranışlar hakkında ipucu verir. Eğitimde öne çıkan yeni felsefeler istenmeyen davranışın nedenlerini anlamayı içeren yaklaşımlar öngörmektedir (Yurdakul, 2005; Tunç, 2009). Ancak çoğu öğretmen sınıfta kendisini rahatsız eden her türlü öğrenci davranışını istenmeyen davranış olarak nitelendirebilmektedir. Öğrencilerin ihtiyaçlarını, beklentilerini dikkate alınmadan istenmeyen davranışları önlemek mümkün değildir. Öğrencileri dikkate almadan bu bağlamdaki her girişim öğrencilerin kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilecek durumları içinde barındırır. Öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen davranışlara yönelik tutumlarının ortaya konması, konuya ilişkin gerekli tutum değişiminin sağlanması ve sınıf içi eğitim öğretimin yapılandırılması açısından oldukça önemlidir. Buradan hareketle araştırmanın amacı, Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının belirlenmesi olarak belirlenmiştir. Bu amaca bağlı olarak araştırmanın alt amaçları şöyledir:

1-Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

2-Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmakta mıdır?

3-Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları kıdeme göre farklılaşmakta mıdır?

4-Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları branşa göre farklılaşmakta mıdır?

5-Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları evli olup olmamaya göre farklılaşmakta mıdır?

6-Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları mezun olunan fakülteye göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesini konu alan bu araştırma, mevcut durumu betimlemektedir. Var olan durumu betimlenmesini hedefleyen araştırmalar, genel tarama modelleri olarak bilinmektedir (Karasar, 1995). Bu nedenle araştırmanın modeli Araştırma kapsamında öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tutumları bazı sosyo-demografik değişkenler ile olan ilişkisi de inceleneceğinden araştırmanın modeli, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modelidir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Van ili belediye sınırları içerisinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı 60 devlet ilköğretim okulunda görev yapan 2017 öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu evrendeki alt grupların örnekleme temsilliğinin sağlanabilmesi amacıyla araştırma evreni öncelikle, olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme (Balcı, 1997) ile üç sosyo-ekonomik düzeye (alt, orta, üst) ayrılmıştır. Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapmakta olan, okulların çevresel koşullarını ve yapısını iyi bilen, Eğitim Müfettişlerinin görüşlerine dayalı olarak araştırma evreni alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde tabakalandırılmıştır. Her tabakayı (alt evreni) temsil edecek sayıda olmak üzere seçkisiz örnekleme yoluyla alt örneklem seçilmiş, ardından bu alt örneklem birleştirilerek araştırmanın örneklemini oluşturulmuştur. Buna göre Van il merkezinde bulunan MEB'e bağlı devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan toplam 372 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuş ancak bunların 361'inden (190'ı erkek, 171'i kadın) veri toplanabildiği için örneklem sayısı 361 olarak ortaya çıkmıştır. Bu örnekleme ilişkin demografik veriler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Öğretmenlerle İlgili Demografik Değişkenlere İlişkin Veriler

Değişkenler	F	%
SED		
Üst	138	38,2
Orta	107	29,6
Alt	116	32,1
Cinsiyet		
Kadın	170	47,1
Erkek	191	52,9
Medeni Hal		
Evli	257	71,4
Bekâr	102	28,3
Kayıp Veri	1	,3
Kıdem		
0-3 yıl	79	21,9
4-6 yıl	93	25,8
7-11 yıl	94	26,0
12 yıl ve üstü	91	25,2
Kayıp Veri	4	1,1
Branşlar		
Sınıf Öğretmeni	191	52,9
Diğer Branşlar	165	45,7
Kayıp Veri	5	1,4
Mezun Olunan Fakülte		
Eğitim Fakültesi	283	79,5
Fen Edebiyat Fak.	49	13,8
Diğer	24	6,7
Genel Toplam	361	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi örnekleme üç sosyo ekonomik düzeyden de benzer oranda öğretmen yer almıştır. Bu öğretmenlerin 170’i kadın (%47,1), 191’i ise erkektir (%52,9). Öğretmenlerin çoğu evlidir (%71,4). Örneklemdaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu 11 yıl ve daha az kıdeme sahiptir (%74,5), yarısından fazlası da (%52,9) sınıf öğretmenidir. Yine Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenler çoğunlukla Eğitim Fakültesi’nden mezun olmuşlardır (%79,5).

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler iki farklı araçla toplanmıştır. Bunlar “Kişisel Bilgiler Formu” ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan “Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği”dir (SIDÖTÖ). Öğretmenlerle ilgili demografik verilere ulaşmada Kişisel Bilgiler Formu kullanılmıştır. SIDÖTÖ Ölçeği ile de öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumları belirlenmiştir.

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği (SIDÖTÖ) 16 maddeden oluşmaktadır ve bu maddelerin toplam kolerasyon değerleri 0.325 ile 0.585 arasında değişmektedir. Ölçek duyuşsal ve davranışsal olmak üzere iki faktörlü olup bu faktörlerden birincisi ölçeğe ilişkin toplam varyansın %31.144’ünü, ikinci faktör %11.07’sini açıklamaktadır. İki faktörün birlikte açıkladıkları toplam varyans ise %42.22’dir. Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısı birinci faktör için 0.82, ikinci faktör için ise 0.78 olarak hesaplanmıştır. Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği’nin tüm maddeleri için hesaplanan iç güvenilirlik katsayısı (Cronbach alfa) ise 0.85’tir.

İşlem ve Veri Analizi

Örneklemden elde edilen toplam puanlar normal dağılım göstermiştir. Bu nedenle tutum için eşik değer aritmetik ortalama \pm standart sapma şeklinde belirlenmiştir. Ancak bu çalışmada bireylerin tutumları hakkında daha detaylı sonuçlar elde edebilmek için örnekleme sınıflandırma tekniklerinden “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” tekniğinden faydalanılmıştır. Bu yöntem örnekleme içerisinde örtük olarak bulunan uç bireylerin de ortaya çıkmasına olanak tanımıştır.

Demografik değişkenler ile toplam puanlar arasındaki ilişkinin incelenmesinde iki kategoriden oluşan değişkenler için “İlişkisiz Örneklem T Testi”, ikiden fazla kategoriden oluşan değişkenler için de “Tek Faktörlü Varyans Analizi” kullanılmıştır. Gözenekler arası farkın fazla olduğu değişkenlerde ise parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Bu amaçla iki kategorili değişkenlerde “İlişkisiz Ölçümler İçin Mann Whitney-U Testi” ikiden fazla kategorili değişkenlerde “Kruskal Wallis-H Testi” uygulanmıştır. Tutum düzeylerinin demografik değişkenler boyutunda incelenmesinde “Çapraz Sorgulama Analizi” kullanılmış ve anlamlılık düzeylerinin tespiti için de “Kay Kare Testi’nden” faydalanılmıştır.

Bulgular

Örneklemden elde edilen toplam puanlara ilişkin dağılım Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve toplam puanların normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir [$K-S= .785, p \geq .05$]. Ayrıca Levene’s İstatistiğine göre de örneklemin homojen olduğu tespit edilmiştir. Buna göre örneklemdaki öğretmenlerin toplam tutum puanları ortalaması $\bar{X}= 49,531$ olarak bulunmuştur.

Tutum düzeylerini ayrıntılı olarak incelemek amacıyla yapılan “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” sonucuna göre, öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tutum düzeyleri Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: İki Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçları

Kümeleme (Cluster)	n	Birleşik(%)	Toplam(%)	\bar{X}	ss
1-OlumsuzTutum	94	26,0	26,0	62,2862	5,06844
2-EşikTutum	205	56,8	56,8	48,2264	4,23685
3- Olumlu Tutum	62	17,2	17,2	34,5040	4,41532
Birleşik	361	100,0	100,0	49,5306	10,12188
Toplam	361		100,0		

Tablo 2’de de görüldüğü gibi yapılan kümeleme analizine göre örneklem üç alt kümeye ayrılmıştır. İkinci kümede yer alan bireylerin madde toplam puan ortalamaları (eşik değer) $48,2264 \pm$ standart sapmadır. Bu değer, öğretmenlerin toplam tutum puanları ortalaması olarak bulunmuş olan 49,531 değerine yakın bir değerdir. Bu nedenle bu küme eşik grubu olarak kabul edilmiştir. Buna göre madde toplam puanı eşik değerinin üzerinde olan bireyler olumsuz tutuma sahip bireyler, eşik değerinin altında madde toplam puanına sahip bireyler ise olumlu tutuma sahip bireyler olarak tanımlanmıştır.

Örneklemede en fazla bireyin eşik grubunda (%56,8) yer aldığı görülmektedir. Buna göre örneklemedeki öğretmenlerin yarısından fazlasının istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumları bakımından eşik tutum sınırında (olumlu-olumsuz tutum arasında) oldukları söylenebilir. Eşik grubunu, olumsuz tutuma sahip öğretmenlerin oluşturduğu küme (%26) izlemektedir. Kümeler arasında en az oran ise olumlu tutuma sahip öğretmenlere aittir (%17,2). Sonuç olarak, sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik olumsuz tutuma sahip öğretmenler, olumlu tutuma sahip öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Bireylerin çoğunlukla tutumları yönünde davrandıkları düşünülmektedir (İnceoğlu, 2004). Bu anlamda öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tutumları, onların bu davranışları önleme ve giderme davranışlarına yansıtacaktır. Diğer bir deyişle olumlu tutuma sahip öğretmenler daha olumlu ve yapıcı yöntemleri tercih ederken olumsuz tutuma sahip öğretmenler daha çok olumsuz yöntemlere yönelmektedir.

Örneklemedeki öğretmenlerin yaklaşık dörtte birinin istenmeyen davranışlara yönelik tutumları bakımından olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Olumsuz tutum yönünde elde edilen bu oran oldukça önemli görülmektedir. Çünkü olumsuz tutum, olumsuz davranışlara yönelmeye sebep olabileceğinden (Kağıtçıbaşı,1996), öğretmenlerin olumsuz tutuma sahip olması eğitim açısından uygun olmayan davranışlar sergilemelerine neden olacaktır (Gözütok, 1993). Söz gelimi azarlama, küçük düşürme daha da önemlisi fiziksel cezalar verme gibi olumsuz öğretmen davranışlarının (Gözütok, 1993; Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006; Alkan, 2007; Başçı, 2007) nedenleri olumsuz tutuma sahip olmayla açıklanabilir. Öte yandan ölçek maddelerinin ağırlıklı olarak tutumun duygusal boyutuna vurgu yapması nedeniyle olumsuz tutuma sahip olmanın olumsuz duygu durumunu daha çok yansıttığı ileri sürülebilir. Öğretmenlerin öğrenci davranışlarını değerlendirme ve onlara tepkiler oluşturmalarında davranışın kendilerinde yarattığı izlenim oldukça etkili olmaktadır (Külahlıoğlu, 2000). Bu açıdan bakıldığında öğrenci davranışlarından aşırı derecede rahatsız olma ya da bunlar karşısında aşırı öfkeye kapılma öğretmenin soğukkanlılığını yitirmesi ve böylece profesyonel kimliğini bir kenara iterek davranması ile sonuçlanabilir (Başaran, 1997; Balay, 2003). Böyle bir durumda davranış yönetimi öğretmenin kontrolü dışında kalacağından eğitimde amaçlanmayan olumsuz sonuçlara neden olabilir. Örneklemedeki öğretmenlerin yarısından fazlasının istenmeyen davranışlara yönelik tutum bakımından eşik sınırda yani olumlu-olumsuz tutum arasında bir yerde oldukları görülmektedir. Bu durum, öğret-

menlerin büyük çoğunluğunun gerektiğinde olumlu veya olumsuz tutum sergileyebilecekleri ihtimalini akla getirmektedir.

Olumlu tutuma sahip öğretmenler ise toplam örneklemin sadece %17,2'sini ifade etmektedir. Oysa Milli Eğitim Temel Kanunu (: 23 Eylül 2009) ve yeni yaklaşımlar (Yurdakul, 2005; Tunç, 2009) eğitimde olumlu tutumları öngörmektedir. Diğer kümelerin oranları göz önünde bulundurulduğunda bu değer oldukça düşündürücüdür. Bu bulgu aynı zamanda olumlu tutuma sahip öğretmenlerin olumsuz tutuma sahip olanlardan daha az sayıda olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin sahip olduğu çeşitli özellikler ve içinde buldukları şartlar onların tutumları üzerinde etkili olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu nedenle öğretmenlerin tutumlarının, onların çalıştıkları okulların bulunduğu çevrenin SED'i, öğretmenlerin cinsiyetleri, medeni halleri, mesleki kıdemleri, branşları ve mezun oldukları fakülte gibi değişkenler açısından incelenmesi daha anlamlı olacaktır.

Tablo 3: SED'e Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	201,317	2	100,659	,982	,375
Gruplar içi	36681,575	358	102,462		
Toplam	36882,892	360			

Tablo 3'de görüldüğü üzere öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bulunduğu çevre şartları açısından üst, orta veya alt SED'deki bir okulda görev yapmalarının onların tutumları arasında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı belirlenmiştir [$F_{(2,358)} = 0.982, p > .05$].

Sosyo-ekonomik düzeyi (SED) yüksek ailelerin öğrencilerinin bulunduğu okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin davranışları daha olumlu olabilmektedir (Başar, 2008). Bu anlamda sosyo-ekonomik düzey öğrenci ile öğretmen arasındaki ilişkiyi etkilemektedir (Tan, 1990; Akt. Tezcan, 1992; Akt. Gözütok, 1993). Özellikle sosyo-ekonomik düzeyi öğretmenin sosyo-ekonomik düzeyinden düşük ailelerin yaşadığı çevrelerdeki okullarda, öğretmenler fiziksel ceza gibi uygulamalara daha kolay yönelebilmektedirler (Gözütok ve diğerleri, 2006). Araştırma sonucunda elde edilen bulgu konuyla ilgili yukarıda özetlenen bazı araştırma bulgularıyla farklılaşmaktadır.

Tablo 4: Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Ortalama	Ss	Sd	t	P
Kadın	170	51,7022	9,25856	359	3,922	,000
Erkek	191	47,5979	0,48330			

* $p < ,01$

Araştırmaya göre kadın ve erkek öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarının birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir [$t_{(359)}=3.922, p < .01$]. Bu farklılık kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha olumsuz tutuma sahip olduğu yönündedir. Tablo 4 incelendiğinde kadın öğretmenlerin toplam puan aritmetik ortalamasının erkeklerden daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Aynı zamanda erkeklerin tutum puan ortalamaları eşik değer olarak belirlenmiş olan 49,53'ün altında bir değerdir. Bu nedenle erkeklerin daha olumlu tutuma sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kadın ve erkek bireylerin tutum düzeylerine dağılımları Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Tutum Düzeylerinin Dağılımları

Cinsiyet	Tutum						Toplam	
	Olumsuz		Eşik		Olumlu		F	%
	f	%	f	%	f	%		
Kadın	53	31,2	101	59,4	16	9,4	170	100
Erkek	41	21,5	104	54,5	46	24,1	191	100
Toplam	94	26,0	205	56,8	62	17,2	361	100

Tablo 5'te yer alan kadın ve erkek öğretmenlerin tutum düzeylerine dağılımı incelendiğinde her iki grupta da eşik grubunda daha fazla birey olduğu görülmektedir. Aynı zamanda olumsuz tutum grubunda daha fazla kadın birey varken olumlu tutum grubunda daha fazla erkek birey bulunmaktadır. Ayrıca cinsiyet grupları kendi içinde karşılaştırıldığında kadın öğretmenlerde olumsuz tutuma sahip birey sayısı olumlu tutuma sahip olanlardan fazla iken erkek öğretmenlerde olumlu tutuma sahip birey sayısı olumsuz tutuma sahip olanlardan fazladır. Tablo 6'da de görüldüğü gibi kümeler arasındaki bu dağılım istatistiksel açıdan da anlamlıdır ($\chi^2(2) = 14,921$, $p < .01$).

Tablo 6: Cinsiyet Değişkeni ile Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişki

	Değer	Sd	p
Pearson Kay-Kare (χ^2)	14,921	2	,001
Geçerli Birey Sayısı	361		

* $p < .01$

İstenmeyen davranışlar karşısında kadınların tutumlarındaki olumsuzluk toplumun kadın ve erkek rollerine bakışı kapsamında değerlendirilebilir. Kadınların geleneksel kültürün etkisi ile daha fazla baskı altında oluşu, kadın bireylerden daha sabırlı olmasının beklenmesi ve kadına saldırgan davranışların yakıştırılmaması gibi sebepler kadın öğretmenleri istenmeyen davranışlar karşısında daha olumsuz tutumlara yönelttiği düşünülebilir. Bunun yanında erkeklerin sert davranışlar sergilemesi daha olağan karşılanabilmektedir. Ayrıca sadece tutumların ele alınması da ortaya çıkan bulguların değerlendirilmesi açısından dikkate alınmalıdır. Çünkü tutumlar sadece davranış eğilimlerini ifade etmektedir ve ortam şartları tutumun davranışa dönüşebilmesinde oldukça etkili olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu nedenle kadınların, olumsuz tutuma sahip oldukları görülse de bu tutumlarını davranışa dönüştürmede çekingen davranışları, tutumlarını olumsuzlaştırabilmektedir. Nitekim Gözütok'un araştırması (1993) erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla disiplin sağlamada daha olumsuz davranışlar sergilediğini ortaya koymuştur.

Tablo 7: Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	524,998	3	174,999	1,719	,163
Gruplar içi	35933,207	353	101,794		
Toplam	36458,205	356			

Tablo 7’de yer alan araştırma bulgularına göre örneklemdaki farklı kıdemlerdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. [$F(3,353) = 1.719, p > .05$]. Sayın’ın (2001) araştırmasına göre de kıdem değişkeninin öğretmenlerin disiplin türü tercihleri arasında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı tespit edilmiştir. Fakat daha önce yapılan bazı araştırmalarda mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin daha olumlu ve tutarlı davranışlar sergiledikleri bunun yanında meslekte yeni öğretmenlerin ise daha olumsuz davranışlara yönelebildiği belirlenmiştir (Gözütok, 1993; Alkan, 2007).

Tablo 8: Branş Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem t Testi Sonuçları

Branş	n	Ortalama	Ss	Sd	T	P
Sınıf Öğretmeni	191	50,2867	10,82320	354	1,389	,166
Diğer Branşlar	165	48,7988	9,14309			

Tablo 8’de örnekleme yer alan sınıf ve branş öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarının farklılaşmadığı görülmektedir [$t(354) = 1.389, p > .05$].

Tablo 9: Öğretmenlerin Tutum Düzeyleri ile Branş Değişkeni Arasındaki İlişki

	Değer	Sd	p
Pearson Kay-Kare (χ^2)	5,006	2	,082
Geçerli Birey Sayısı	356		

Sınıf ve branş öğretmenlerinin tutumları, tutum düzeylerindeki dağılımları bakımından incelendiğinde elde edilen anlamlılık değeri ($p .082$) .05 değerine yakın olması nedeniyle farklı bir örnekleme anlamlı sonuçlar elde edilebileceğini düşündürmektedir [$\chi^2(2) = 5,006, p > .05$]. İlgili veri Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 10: Branş Değişkenine Göre Öğretmenlerin Tutum Düzeylerindeki Dağılımları

Branş	Tutum						Toplam	
	Olumsuz		Eşik		Olumlu			
	f	%	f	%	f	%	F	%
Sınıf Öğretmeni	58	30,4	99	51,8	34	17,8	191	100,0
Diğer Branşlar	35	21,2	104	63,0	26	15,8	165	100,0
Toplam	93	26,1	203	57,0	60	16,9	356	100,0

Tablo 10’da görüldüğü gibi hem sınıf öğretmenleri (%51,8), hem de diğer branşlardaki öğretmenler (%63,0) eşik kümesinde daha yüksek orana sahiptir. Ancak branş öğretmenlerinin yüzde değerinin (%63,0) sınıf öğretmenlerinin yüzde değerinden (%51,8) daha fazla oluşu branş öğretmenlerinin tutumlarının daha belirsiz olduğunu göstermektedir. Bunun yanında sınıf öğretmenleri daha fazla oranda olumlu (%17,8) ya da olumsuz (%30,4) tutuma eğilim göstermektedir. Esen’in (2006) araştırmasında da sınıf ve branş öğretmenlerinin disiplin türlerine ilişkin tercihlerinin benzer olduğu görülmüştür. Buna karşın Alkan’ın (2007) araştırmasına göre istenmeyen davranışlarla baş etme sürecinde Fen Bilgisi öğretmenlerinin diğer öğret-

menlere nazaran daha olumsuz ve tutarsız davranışlar sergilediği, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ise daha olumlu ve tutarlı davrandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 11: Medeni Hal Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Medeni Hal	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evli	257	181,88	46744,00	12623,000	,585
Bekâr	102	175,25	17876,00		

Tablo 11'deki verilere göre evli ve bekar öğretmenler arasında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutum bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($\bar{U} = 12623,00$, $p > .05$). Buna karşılık Alkan'ın (2007) araştırmasına göre istenmeyen davranışlarla baş etme sürecinde evli öğretmenler bekâr olanlara oranla daha olumlu ve tutarlı davranmaktadırlar.

Tablo 12: Mezun Olunan Fakülteye Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Fakülten					
Eğitim	285	179,01	2	,194	,908
Fen-Edebiyat	50	181,60			
Diğer	24	188,38			

Tablo 12'ye göre eğitim fakültesi, fen-edebiyat fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2(2) = .194$, $p > .05$]. Daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde Kahraman'ın (2006) araştırmasında da öğretmenlerin öğrenim durumunun (mezun olunan fakülte) istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi açısından anlamlı bir farka sebep olmadığı görülmüştür. Alkan'ın (2007) araştırmasında ise istenmeyen davranışlarla baş etme sürecinde eğitim fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin fen-edebiyat fakültesi'nden mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu ve tutarlı oldukları belirlenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

İstenmeyen öğrenci davranışları, eğitim sürecinde sıklıkla karşılaşılan ve öğrencinin öğrenme süreci ile öğretmenin öğretme çabasını olumsuz etkileyen önemli bir değişkendir. Çağdaş eğitim kuramları, öğrenci davranışlarını istendik yönde değiştirme ve dönüştürmede öğretmene önemli roller atfetmektedir. Öğretmenin kendisine verilen bu önemli işlevi yerine getirmesi, öncelikle eğitim sürecinde karşılaşılan her türlü soruna profesyonel bir yaklaşım sergileyebilme becerisiyle yakından ilişkilidir. Öğretmenlerin sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına doğru ve profesyonel bir yaklaşım göstermeleri sahip oldukları tutumlarla yakından ilişkilidir.

Bu araştırma sonucuna göre öğretmenler, sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin tutum açısından genel olarak orta düzeyde bir tutuma sahiptir. Diğer bir deyişle öğretmenlerin, istenmeyen davranışlara yönelik olarak olumlu ve olumsuz arasında orta yerde bir eğilimlerinin olduğu görülmektedir. Bu eğilim eşik sınırı işaret etmektedir. Bunun yanında bazı araştırmalar (Şimşek, 2000; Tosun, 2001) göstermektedir ki öğretmenlere bazı beceriler kazandırılarak onlarda olumlu yönünde tutum değişimi sağlanabilmektedir. Bu açıdan özellikle istenmeyen davranışlar karşısında nasıl bir tutumun etkili olacağına yönelik olarak öğretmenlere destekleyici bir eğitimin verilmesi, olumlu tutum değişiminin sağlanması noktasında oldukça önemli görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğren-

ci davranışlarına karşı sahip oldukları tutumlarının ölçülmesi, öğrenme ve öğretme süreçlerinin doğru yönetilebilmesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırmada örneklemedeki öğretmenlerin toplam tutum puanlarının normal dağıldığı ve grubun homojen olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin tutum puanlarının aritmetik ortalaması dikkate alındığında öğretmenlerin genel tutumunun görece az bir oranda olumsuzla kaymakla birlikte eşik yani orta düzeyde tutumu yansıttığı “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” ile görülmüştür. Buna göre “olumsuz”, “eşik” ve “olumlu” tutum düzeyi şeklinde yapılan kümelemeye göre öğretmenlerin yarısından fazlasının istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutum bakımından eşik sınırdaki olduğu, bunun yanında olumsuz tutuma sahip öğretmenlerin olumlu tutuma sahip olanlardan daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin demografik özellikleri dikkate alındığında ise öğretmenlerin çalıştıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, mesleki kıdemleri, branşları, medeni halleri ve mezun oldukları fakültelerin onların tutumlarını farklılaştırmadığı, ancak cinsiyetin öğretmen tutumlarını arasında farklılığa yol açtığı belirlenmiştir. Buna göre toplam tutum puanları karşılaştırıldığında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmüştür. Erkek ve kadın öğretmenlerin tutum düzeylerine dağılımları incelendiğinde de her iki grupta da en fazla bireyin eşik tutuma sahip olduğu, bunun yanında erkek öğretmenlerin olumlu tutum kümesinde kadın öğretmenlerin ise olumsuz tutum kümesinde daha fazla birey sahip oldukları sonuçlarına varılmıştır.

Öneriler

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumlarının Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi adlı bu çalışma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

1. Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Kadınların erkeklere oranla sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu nedenle konuya ilişkin hizmet içi eğitim uygulamalarına kadın öğretmenlerin katılımının sağlanması, kadınların lehine olumlu tutum değişimi için yararlı olacaktır.
2. Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik olumsuz tutuma sahip öğretmenlerin, istenmeyen davranışları istedik yönde değiştirmeleri konusunda sahip oldukları becerileri sergilemeleri zordur. Bu nedenle öğretmenlerin, istenmeyen öğrenci davranışlarının öğrenme-öğretme süreçlerinin bir parçası olduklarını fark etmeleri, öğretmenlerin olumlu tutum kazanmaları açısından önemlidir. Yürütülecek hizmet içi eğitim programlarında öğretmenlere istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme konusunda beceri kazandırmanın yanında; tutum ve tutumun etkileri konusunda da gerekli bilgilendirmelerin yapılması gerekir.
3. Okullarda uygulanan rehberlik hizmetleri planlayıcısı ve yürütücüsü olarak rehber öğretmenlerin (okul psikolojik danışmanı) istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışları önlemede sahip oldukları becerilerin geliştirilmesi, öğretmenlere verecekleri müşavirlik hizmetleri açısından önemlidir. Rehberlik hizmetlerinde bu yönlü müşavirlik hizmetlerine ağırlık verilmelidir.

Kaynakça

- Alkan, H. B. (2007) *İlköğretim Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri ve Okulda Şiddet*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Arwood, B.S.; Marrow, L.; Lane, K. ve Joliette, K. (2005); Project Improve: Improving Teachers' Arability to Address Students Social Needs, *Education and Treatment of Children*, 4 (28) pp.430-443.
- Balay, R. (2003). *2000'li Yıllarda Sınıf Yönetimi*. Ankara: Sandal Yayınları.
- Balci, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (2008). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Başaran, İ. E. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başçı, Z. (2007). *İlköğretimde Sınıf Öğretmenlerinin Fiziksel Cezaya İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Burden, P.E. (1995). *Classroom Management and Discipline. Methods to Facilitate Cooperation and Instruction*. USA: Longman Publishers.
- Curwin, R.L. ve Mendler, A.A. (1988); *Discipline with Dignity, E. Broghers*. USA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Ellis, A. (2001). *How to Make Yourself Happy and Remarkably Less Disturbable*. California: Published by Impact Publishers.
- Esen, H. (2006). *İlk ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kullandıkları Disiplin Türleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Gözütok, F. D. (1993). Disiplin Sağlamada Öğretmen Davranışları. A. Ü. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 25, Sayı 2.703-711.
- Gözütok, F. D., Er, K.O. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2006). Okulda Dayak (1992 ve 2006 Yılları Karşılaştırması). *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim*. 7-75, 29-33.
- İnceoğlu, M. (2004). Tutum, Algı, İletişim. Ankara: Elips Kitap.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Kahraman, C. (2006). *Sınıf-İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Yayınları.
- Külahoğlu, Ş. Ö. (2000). Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Sosyal ve Psikolojik Etmenler. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürk, B. (2003). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. E. Karip (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Rosen, L.A.; Taylor, S.A.; O'Leary, S.G. ve Sonderson, W. (1990); A Survey of Classroom Management Practices, *Journal of School Psychology*, 3, (28) 257-269.
- Sayın, N. (2001). *Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Şimşek, Ö. F., (2000). *Bir Grup Rehberliği Programının Öğretmenlerin Disiplin Anlayışına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tan, M. (1990). Eğitimde Bedensel Ceza. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 23, Sayı:2. (, Erişim Tarihi: 28.10.2008).
- Tanhan, F., Şentürk, E. (2010). Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk PDR Dergisi*, (Kabul edildi).
- Tezcan, M. (1992). *Eğitim Sosyolojisi*. (Genişletilmiş 8. Baskı). Ankara.
- Tosun, Ü. (2001). *Onurlu Disiplin*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Tunç, B. (2009). Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve 21. Yüzyılda Eğitim Biliminde Yönelimler. H. B. Memduhoğlu ve Kürşat Yılmaz (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş*. (s.169-192). Ankara: Pegem Akademi.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (, Erişim Tarihi: 23.09.2009)
- Yurdakul, B. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ö. Demirel (Ed.), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

INVESTIGATION OF INSIDE SOME SOCIO-DEMOGRAPHIC VARIABLES TEACHERS' ATTITUDES TOWARD UNSOLICITED STUDENT BEHAVIOR CLASSROOM

Fuat TANHAN*

Ece ŞENTÜRK**

Abstract

This research was conducted to investigation of inside some socio-demographic variables teachers' attitudes toward unsolicited student behavior classroom. The reserach sample consisted of 361 teachers who Ministry of National Education connected 60 public elementary schools working. Study used two data collection tool "Personal Information Form" and "Classroom Teachers' Attitudes Toward Unsolicited Student Behavior Scale". General attitude of teachers determined moderate of the scale level. Besides teachers' attitudes were examined such variables; working schools where environmental social-economic level, teacher gender, marital status, seniority and branch, alumni their faculties such variables and only the gender of the teacher attitudes among a significant difference cause was found.

Key Words: unsolicited behavior, attitudes, classroom management

* Asst. Prof. Dr.; Yüzüncü Yıl University Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Division of Guidance and Psychological Counselling,

** Primary School Teacher, Ministry of National Education, Van